

ת"פ 15861/02/13 - מוחמד עבדאללה נגד מדינת ישראל, פרקליטות מחוז חיפה - פלילי

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"פ 15861-02-13 מדינת ישראל נ' עבדאללה
בפני כבוד השופטת תמר שרון נתנאל
המבקש מוחמד עבדאללה
ע"י ב"כ עו"ד חנא בולוס
נגד המשיבה מדינת ישראל
פרקליטות מחוז חיפה - פלילי
ע"י ב"כ עו"ד בני פסקל

החלטה

1. לפניי בקשתו של הנאשם (להלן: "**המבקש**"), לפסוק לו פיצויים לפי סעיף 80 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "**חוק העונשין**" או "**החוק**").

בכתב האישום שהוגש בתיק זה הואשם המבקש בעבירות כדלקמן: **חבלה חמורה בנסיבות מחמירות** - עבירה לפי סעיפים **333 + 335(א)(1)** לחוק העונשין; **החזקת סכין שלא כדין** - עבירה לפי סעיף **186(א)** לחוק העונשין ו**תקיפה סתם** - עבירה לפי סעיף **379** לחוק העונשין.

2. בעובדות כתב האישום נטען, כי בתאריך 26.1.13 בשעת לילה, עקב דין ודברים בין המבקש לבין אחרים וביניהם אדם בשם ערווא, לבין מ' (להלן: "**המתלונן**"), תקף המבקש את המתלונן בכך שהיכה באגרופ בפניו (להלן: "**התקיפה**"). מיד לאחר התקיפה, הגיעו למקום מספר אנשים והחלה במקום קטטה (להלן: "**הקטטה**"), במהלכה נדקרו שניים: אמ' (להלן: "**א**") וכן המתלונן. המבקש הואשם בדקירתו של המתלונן באמצעות סכין, במותנו השמאלית (להלן: "**הדקירה**"). כתוצאה מהדקירה נגרם למתלונן קרע בכליה השמאלית המלווה בהמטומה סביב הכליה, הוא הועבר לבי"ח גליל מערבי בנהריה ואושפז למשך 5 ימים.

לאחר שמיעת ראיות הורשע המבקש בעבירת התקיפה שיוחסה לו בכתב האישום, אך זוכה, מחמת הספק, משתי העבירות האחרות, לאחר שנקבע כי זהותו של הדוקר לא הוכחה ולא הוכח, מעל לספק סביר, שהיה זה המבקש.

3. לשם הבהרת נימוקי הזיכוי אציין, בקצרה, כי המתלונן העיד שכאשר הוא התכופף כדי לעזור לא (אשר נדקר, לפניו, בקטטה) הוא נדקר על ידי אדם שהגיע מאחוריו. לדבריו, לאחר שנדקר הוא הסתובב תוך שניות, וראה את המבקש כשהוא אוחז ביד סכין או לדרמן. המתלונן הוסיף ואמר, כי המבקש היה הכי קרוב אליו וכל השאר היו רחוקים יותר.

4. עיקר הספק בזיהוי של המבקש כמי שדקר את המתלונן היה נעוץ בכך שעל אף שהמתלונן הכיר את המבקש וידע את שמו, הוא מסר את שמו, כמי שדקר אותו, רק שלושה ימים לאחר האירוע. זאת, על אף שכבר בליל האירוע

הגיע לביה"ח רס"מ אילן אוליאל (להלן: "אוליאל"), אשר שוחח עם א ועם המתלונן. הסבריו של המתלונן להימנעותו מלמסור את שם הדוקר לא היו אמינים ואף סתרו את דברי אוליאל, וכן סתרו תיעוד רפואי שהוגש.

המאשימה (להלן: "המאשימה" או "המשיבה") העידה עדים נוספים וביניהם אביו של המתלונן, י ש (להלן: "ש"), אשר היה אף הוא במקום האירוע ואת מאג'ד ספיה, אשר לא היה באירוע אך ביקר את המתלונן בבית החולים. עדים אלה העידו, כי הם שמעו מהמתלונן שהמבקש היה זה שדקר אותו, אך בעדויותיהם נמצאו סתירות מהותיות והן לא זכו לאמוני. עדותו של ש (שהוכרז עד עוין) במשטרה, התקבלה, אולם היא נמסרה ארבעה ימים לאחר האירוע ודבריו, שם, לפיהם המתלונן מסר לו את שם המבקש כמי שדקר אותו עוד בליל האירוע, בבית החולים, סתרו את דברי המתלונן עצמו.

בסופו של דבר קבעתי, כי **"... עדותו של המתלונן בדבר זהותו של הדוקר הינה, למעשה, עדות יחידה. כל שאר הראיות (אשר כשלעצמן הינן בעייתיות), נסמכות על דברי המתלונן ואינן יכולות לעמוד בפני עצמן"**.

5. טענות הסנגור למחדלים בחקירה, אשר הביאו (לטענתו) לכך שהמשטרה לא גילתה את זהותו של הדוקר האמתי, נדחו על ידי. קבעתי, כי **"... ברוב הטענות בדבר התנהלות המשטרה לא מצאתי ממש. בנוסף, מצאתי סתירות ותמיהות רבות בגרסאות שהועלו (בין בחקירת עדי התביעה ובין על ידי ההגנה), בדבר דוקרים אחרים וכי עדים שהיה על ההגנה להביא לענין זה לא הובאו"** (ההדגשה איננה במקור).

אציין, כי המבקש זוכה על אף שדחיתי, לגופן, את טענות ההגנה לפיהן קטין בשם פארוק (אשר שמו עלה בחקירה רק בעקבות השלמות שבוצעו לאחר שהסנגור ביקש זאת במכתב שכתב למשטרה), היה זה שדקר את המתלונן וקבעתי כי לא כך הדבר. א טען, כי פארוק היה הדוקר וכי המבקש כלל לא היה בין האנשים שהיו במקום בעת הדקירה, אולם דחיתי טענותיו אלה, אשר סתרו לא רק דברים שאמר במשטרה, אלא גם דברים אחרים שאמר בעדותו בבית המשפט וקבעתי, כי אין בהן אמת.

כן דחיתי את עדות אביו של המבקש, אשר הצביע על פארוק כעל הדוקר, כעדות בלתי אמינה, בעליל. דחיתי גם את עדותו של מוסא סלמן, בן 19 שנים וחצי (להלן: "מוסא"), שהעיד שהוא ראה את פארוק דוקר את המתלונן בגבו וקבעתי כי מדובר בעדות שאין בה שמץ של אמת.

6. בסופו של דבר, גם לא נתתי אמון בדבריו של המבקש בפניי וקבעתי כי גרסתו רצופה שקרים, סתירות ועדויות כבושות.

קבעתי, כי במסכת ההגנה נתגלו תמיהות, סתירות ושקרים, אשר היה בהן כדי לחזק את ראיות התביעה, לולא הן היו כה חסרות. אולם, כך קבעתי **"אין בתמיהות שבגרסת ההגנה, או בסתירות שהתגלו בגרסת הנאשם, כדי להשלים את החסר בראיות התביעה"** ולכן אין די בתמיהות, בסתירות ובשקרים אלה, כדי להסיר כל ספק בדבר אשמתו של הנאשם.

ההליך דנן

7. גזר הדין ניתן ביום 11.11.13, אך הבקשה הוגשה רק כשלוש שנים וחצי לאחר מכן - ביום 19.5.17. המאשימה הגישה תגובה בכתב לבקשה ובדין שהתקיים בפניי ביום 19.7.17, ניתנה לכל צד הזדמנות להשלים טיעוניה. ב"כ המשיבה טען, כי הפיצוי מוגבל לשני הרכיבים שבסעיף 80 וכי לא ניתן לפסוק פיצוי, לפי סעיף זה, גם עבור נזקים

נוספים כגון סבל נפשי, תחושות תסכול ובושה, המבוקשים בבקשה שהוגשה בתיק זה, תוך שהפנה לע"פ 5695/14 סאלם עבד אלקאדר נ' מדינת ישראל (02.09.2015) פסקה 18 וכן לת"פ 4138/05 נתנאל אלבז נ' מדינת ישראל (11.12.2005) (מחוזי חיפה).

כן טענה המשיבה, כי אין לראות את הכרעת הדין כהכרעה מזכה ולכן יש לדחות את הבקשה לפיצויים על הסף, אך לאחר הדיון ובעקבות דברים שנאמרו בו, הודיעה המשיבה שאין היא עומדת על טענה זו.

בהסכמת הצדדים נקבע כי אין צורך לשמע את ההחלטה וכי היא תישלח אליהם.

עובדות רלבנטיות

8. המבקש נעצר ביום 3/2/13. כתב האישום הוגש ביום 10/2/13 ומעצרו הוארך עד תום ההליכים (החלטת כבוד השופט א' טובי מיום 26/2/13). בקשה לעיון חוזר שהגיש המבקש במהלך שמיעת הראיות (לאחר כארבע חודשים וחצי בהם היה עצור), נדחתה בהחלטת בית המשפט המחוזי (כבוד השופט ר' שפירא) מיום 21/6/13, אשר דחה את טענתו בדבר כרסום בראיות התביעה. ערר שהגיש המבקש לבית המשפט העליון (בש"פ 4998/13) נדחה ביום 1/8/13 (כבוד השופט נ' הנדל).

9. שמיעת הראיות הסתיימה ביום 15/7/13, סיכומי המאשימה הוגשו ביום 5/8/13, סיכומי המבקש הוגשו ביום 30/9/13 והכרעת הדין ניתנה ביום 28/10/13 כשמונה חודשים וחצי לאחר הגשת כתב האישום. עם זיכוי, שוחרר המבקש מיד ממעצרו. בסך הכול שהה המבקש במעצר במשך 270 ימים.

טיעונים לעונש, לגבי עבירת התקיפה, בה הורשע המבקש, נשמעו ביום 11/11/13 ובו ביום נגזר דינו. בשים לב לתקופה בה ישב במאסר ולשאר נסיבות העניין, הושת עליו עונש צופה פני העתיד, בלבד - מאסר מותנה למשך 3 חודשים, שלא יעבור במשך שנתיים מיום גזר הדין עבירת תקיפה לפי סעיף 379 או לפי סעיף 380 לחוק העונשין. נדחתה בקשת המשיבה לחייב את המבקש בתשלום פיצוי למתלונן.

10. במסגרת ניהול התיק התקיימו שני דיוני הארכת מעצר בבית משפט השלום; 4 דיונים בבית המשפט המחוזי, בהליך המעצר עד תום ההליכים, דיון אחד בבית המשפט העליון ו- 9 דיונים בבית המשפט המחוזי, בתיק העיקרי - ישיבת הקראה, 6 ישיבות הוכחות, ישיבה בה הושמעה הכרעת הדין וישיבה בה נשמעו טיעונים לעונש ונגזר הדין.

11. למבקש לא היו הרשעות, לפני האירוע בגינו הואשם, אולם הוא הורשע ביום 4/11/13 בעבירה של הפרת הוראה חוקית שנעברה על ידו ביום 1/12/12 - פחות מחודש לפני העבירה בה הורשע בתיק דנן.

תמצית טיעוני המבקש בבקשתו

12. המבקש טוען כי יש לחייב את המשיבה לשלם לו פיצויים, לפי החלופה הראשונה אשר בסעיף 80 לחוק העונשין ולחילופין - לפי החלופה השנייה.

לטענת ב"כ המבקש, כלל לא היה מקום להגיש כתב אישום נגד המבקש, בעיקר משום היות עדותו של המתלונן עדות יחידה, כבושה, שלא נתמכה בראיות נוספות ומאחר שגרסתו המאוחרת של המתלונן הייתה מוטלת בספק ולא היה מקום לסמוך עליה.

את טענתו כי לא היה יסוד להגשת כתב האישום נגדו סומך המבקש גם על האמור בסעיפים 10-5 להכרעת הדין. לדבריו, לו הייתה המשיבה נוהגת בסבירות ובזהירות ראויה והייתה בודקת כראוי את טענותיו, היא לא הייתה מגישה נגדו כתב אישום. ב"כ המבקש מפנה, בעניין זה אל סעיף 17 שבפסק הדין בעניין דבש - ע"פ 4466/98 ראמי דבש נ' מדינת ישראל ואח' (להלן: "עניין דבש"). (מיום 22.01.02).

נטען, כי בדיקה אובייקטיבית של חומר החקירה ושל טענות המבקש, בטרם הגשת כתב האישום, הייתה מביאה כל תובע סביר להחלטה שלא להגיש כתב אישום נגד המבקש.

בנוסף, כך נטען, נוכח תפנית שהייתה בבית המשפט בחקירת העדים, היה על המשיבה להסכים לבקשה לעיון חוזר שהוגשה על ידי המבקש ולא להתנגד לה, כפי שעשתה.

13. לחילופין טוען ב"כ המבקש, כי הנסיבות מצדיקות פסיקת פיצויים לפי החלופה השנייה, זאת - לאחר שעל אף פניית ב"כ המבקש אל המשיבה בבקשה להשלמת החקירה, המשיבה התרשלה בהשלמה שביצעה ולכן לא הגיעה אל הדוקר האמיתי. בעניין זה מפנה ב"כ המערער אל דברי כבוד השופט חשין בעניין דבש, בפסקה 18 לפסה"ד.

נטען, כי בבקשה מעין זו, יש לשקול גם שיקולים של צדק ושיקולים שיסודם במידת החסד והרחמים ולא רק כאלה שיסודם במידת הדין.

ב"כ המשיב מדגיש, כי המבקש זוכה מהעבירות החמורות בהן הואשם והורשע בעבירה קלה בהרבה, אשר בגינה כלל לא היה נעצר עד תום ההליכים וכי תקופת מעצרו, עד לזיכויו מהעבירות החמורות, הייתה תקופה משמעותית.

14. לדבריו, ניהול ההליכים נגדו ומעצרו, גרמו למבקש נזקים כבדים, הן כלכליים והן אישיים. נטען, כי העסק שהוא ניהל נסגר; כי נגרמו לו הפסדי השתכרות; כי שמו הטוב נפגע ונגרמה לו עגמת נפש, בשל מעצר השווא בו הוא שהה.

15. המבקש עותר לפסיקת פיצויים כדלקמן:

א. בגין הפסדי שכר לעבר, לפי השכר הממוצע במשק - סך של 107,848 ₪.

ב. בגין שכ"ט עו"ד, סך של - 28,648 ₪.

ג. בגין "נזק לא ממוני", על דרך האומדן, סך של - 200,000 ₪.

תמצית טיעוני המשיבה

16. ב"כ המשיבה הדגיש, כי אין זכות מוחלטת לקבלת פיצויים, אלא היא מצויה בשיקול דעת בית המשפט, אשר עליו להביא בחשבון את האינטרס הציבורי שבהעמדה לדין.

17. לעניין עילת הזכאות הראשונה נטען, כי אין מדובר במקרה בו לא היה יסוד לאשמה, אלא כי המאשימה נהגה בסבירות בהגישה את כתב האישום גם על ביצוע הדקירה, שכן החומר שהיה בידיה הקים "סיכוי סביר להרשעה".

בעניין זה הפנה ב"כ המשיבה להחלטות שניתנו, בהליכי המעצר שהתנהלו נגד המבקש, על ידי שני מותבים

שונים בבית המשפט המחוזי ועל ידי בית המשפט העליון, אשר קבעו כי קיימות ראיות לכאורה, במידה הדרושה למעצרו עד תום ההליכים.

18. ב"כ המשיבה טען, עוד, כי בהכרעת הדין דחה בית המשפט, לחלוטין, את גרסת המבקש ועדיו ואת רוב הטענות בדבר התנהלות המשטרה וקבע שלהתנהלות המבקש היו השלכות לגבי ניהול המשפט, שכן הוא לא מסר גרסת אמת והביא לבית המשפט עדים שמסרו גרסאות בלתי מהימנות בעליל.

לטענתו, המשטרה חקרה את העדים שהיה צריך לחקור ופעלה על מנת לברר מי דקר את המתלונן וכי את שאלת "היסוד לאשמה" יש לברר על פי חומר הראיות שעמד בפניה בעת הגשת כתב האישום ולא בדיעבד, לאחר שנשמעו העדויות.

19. לעניין עילת הזכאות השנייה טען ב"כ המשיבה, כי בחינת השיקולים הרלבנטיים מביאה למסקנה לפיה אין לפסוק למבקש פיצויים, גם לא בגין עילה זו.

נטען, כי היה עניין ציבורי להעמיד את המבקש לדין, לאחר שהצטברו ראיות נגדו; כי לא נגרם לו עיוות דין עקב הימשכות ההליך, אשר התנהל במהירות והסתיים בהכרעת דין בתוך 9 חודשים.

בסופו של דבר, הורשע המבקש בביצוע עבירת אלימות כלפי המתלונן, בתחילת אותו אירוע וזוכה מהעבירה העיקרית, רק מחמת הספק.

20. לעניין גובה הנזק נטען, כי יכול היה המבקש להגיש תביעה אזרחית, אולם משבחר להגיש בקשה לפיצויים במסגרת סעיף 80 לחוק, הבקשה מוגבלת לאפיק שהותווה בסעיף 80 ולא ניתן לדרוש פיצוי בגין נזק לא ממוני, מעבר לסכום שנקבע בתקנות לפיצוי בגין הוצאות הגנה וימי מעצר, הכולל בחובו את הסבל ונזקים נוספים, הנגרמים לאדם עקב מעצרו. לכן אין לפצות את המבקש בגין "עגמת נפש", כבקשתו.

21. לגופו של הנזק נטען, כי המבקש לא המציא כל ראיה לעניין סגירת עסק, אובדן השתכרות, הוצאות שהוא הוציא ודי בכך לשם דחיית הטענות להפסדים כאלה.

22. לעניין גובה הנזק נטען, כי התקנות קובעות את הסכום המרבי של שכ"ט עו"ד, אך לבית המשפט שיקול דעת ואין הוא חייב לפסוק את הסכום המרבי. המבקש לא צירף קבלות ומסמכים ולא הוכיח את דרישתו להוצאות נוספות ואף לא הוכיח שנגרם לו סבל חריג או עינוי דין חמור.

ב"כ המאשימה מצביע על כך, שעל אף שעל פי התקנות יש להגיש את הבקשה מיד עם תום הדיון במעצר או מיד לאחר החלטת הזיכוי, היא הוגשה כשלוש שנים וחצי, לאחר הכרעת הדין, ללא שיש בה התייחסות לשיהוי ניכר זה וכי השיהוי הרב מוקה באופן משמעותי את עוצמת הפגיעה לה טוען המבקש.

דין והכרעה

23. סעיף 80(א) לחוק העונשין, מכוחו הוגשה הבקשה, קובע :

"משפט שנפתח שלא דרך קובלנה וראה בית המשפט שלא היה יסוד להאשמה, או שראה נסיבות אחרות המצדיקות זאת, רשאי הוא לצוות כי אוצר המדינה ישלם לנאשם הוצאות הגנתו

עמוד 5

ופיצוי על מעצרו או מאסרו בשל האשמה שממנה זוכה, או בשל אישום שבוטל לפי סעיף 94(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 בסכום שייראה לבית המשפט...".

בשנת 1982 תוקנו תקנות סדר הדין (פיצויים בשל מעצר או מאסר), תשמ"ב-1982 (להלן: "**תקנות הפיצויים**" או "**התקנות**").

24. פסק הדין המנחה בסוגיה זו הוא ע"פ 4466/98 ראמי דבש נ' מדינת ישראל, פ"ד(3) 73, 100 (מיום 22.01.02) (להלן: "עניין דבש") אליו הפנה גם ב"כ המבקש. כבוד השופט חשין, אשר כתב את פסק הדין, ציין את שתי החלופות שבסעיף 80 לחוק, המאפשרות לבית המשפט לפסוק פיצויים לנאשם שזוכה והם: "כאשר ראה בית המשפט שלא היה יסוד לאשמה" או כאשר בית המשפט "ראה נסיבות אחרות המצדיקות זאת".

החלופה הראשונה - לא היה יסוד לאשמה

25. עיקרה של חלופה זו הוא בשיקול דעתה של התביעה בהגשת כתב האישום ובהתנהלותה בניהול המשפט. ככל שבתיק החקירה היו ראיות המקימות "סיכוי סביר להרשעה", הרי גם אם בסופו של יום זוכה הנאשם, הוא לא יהיה זכאי לפיצוי במסגרת החלופה הראשונה. כך הוא, בוודאי, אם זוכה מחמת הספק ויש אומרים כי כך הוא, גם אם זוכה זיכוי "מלא".

לגבי חלופה זו נקבע בעניין דבש, כי אין די בעצם הזיכוי, אלא יש לבחון את תשתית הראיות שהייתה עובר להגשת כתב האישום. "יש לבחון באורח אובייקטיבי אם חומר החקירה שהיה בפני התביעה עובר להגשת כתב-האישום היה מעלה אצל תובע סביר ציפייה כי יש בו ראיות לכאורה לבסס ההרשעה".

בחינה זו תיעשה באמצעות מבחן הסבירות, היינו "במקום שהתביעה נהגה בסבירות ובזהירות ראויה, כראוי לתביעה, לא נאמר כי לא היה יסוד להאשמה גם אם בערבו של יום יצא נאשם זכאי בדינו. במקום זה נאמר - בכפיפות לעילה השנייה - כי הנזק והצער ינוחו על מקומם, ובלשון השאלה ממקום אחר נאמר: The loss lies where it falls. ואילו אם התביעה נהגה שלא בסבירות ושלא בזהירות ראויה, תישא המדינה בהוצאותיו של הנאשם ותיאלץ לפצותו על מעצרו ועל מאסרו".

26. לא מצאתי כי לא הייתה עילה להגשת כתב אישום נגד המבקש. בתיק החקירה (כפי שקבעו גם המותבים שדנו בשאלת מעצרו עד תום ההליכים של המבקש) הייתה קיימת תשתית ראייתית שהקימה יסוד סביר להרשעה. קיומן של תמיהות ואף סתירות בדברי מתלוננים ועדים הוא חזון נפרץ ושאלת המהימנות מסורה תמיד לבית המשפט, השומע את הראיות.

אכן, "יתכנו מקרים בהם הסתירות והתמיהות העולות מגרסתו של מתלון צריכות להביא את רשויות החקירה והתביעה למסקנה, כי לא ניתן לבסס על דבריו ועל שאר הראיות שנאספו "סיכוי סביר להרשעה", אך אין זה המקרה שבפניי.

אמנם, כפי שפירטתי בהכרעת הדין, בסופו של יום ולאחר ששמעתי את כל העדויות ובחנתי את הראיות, מצאתי כי סימני השאלה והתמיהות שעלו מהן מותרות ספק בשאלה אם המבקש היה זה שדקר את המתלון ובשל אותו ספק זוכה המבקש, אולם דברים אלה נקבעו על ידי בדיעבד, לאחר שמיעת הראיות ואין לומר שהיה על המאשימה "להחליט" כך, במקום בית המשפט.

27. ב"כ המבקש טוען, כי אם המבקש היה מואשם, מלכתחילה, רק בעבירת התקיפה בה הורשע, הוא לא היה נעצר עד תום ההליכים ובכך הצדק עמו. עם זאת, אין זה המבחן הנכון. המבחן הוא סבירות שיקול דעתה של המשיבה בהגשת כתב האישום ובניהול התיק.

28. כאמור, לא מצאתי פגם בשיקול דעתה של המאשימה בהגשת כתב האישום או בניהול התיק. המאשימה לא התנהלה בזדון, ברשלנות או בשרירות-לב ובוודאי שלא רדפה את המבקש, ללא כל בסיס. בראיית חומר החקירה, בעת הגשת כתב האישום, היה בהחלט סביר להגיש כתב אישום נגד המבקש ולהותיר את ההחלטה בדבר מהימנותו ומהימנות העדים לבית המשפט.

בהכרעת הדין קבעתי כי "ברוב הטענות בדבר התנהלות המשטרה לא מצאתי ממש. בנוסף, מצאתי סתירות ותמיהות רבות בגרסאות שהועלו (בין בחקירת עדי התביעה ובין על ידי עדי ההגנה), בדבר דוקרים אחרים וכי עדים שהיה על ההגנה להביא לענין זה לא הובאו" (שם, סעיף 11).

עוד קבעתי, כי עדים שהביאה ההגנה העידו עדות שאיננה אמת, בניסיון לעזור למבקש להצביע על אדם אחר (קטין) כמי שדקר את המתלונן (שם, בסעיף 12) וכי במסכת ההגנה ובכלל זה - בעדותו של הנאשם, מצאתי גרסאות כבושות, תמיהות, סתירות ושקרים (שם, סעיפים 15, 17-19).

בנסיבות אלה יש גם לדחות את הטענה לפיה, ככל שהתקדם המשפט, היה על המאשימה לחזור בה מהאישום ממנו זוכה המבקש.

החלופה השנייה - קיומן של נסיבות אחרות המצדיקות זאת

29. חלופה זו מורכבת יותר.

אין חולק, כי הליך פלילי משנה את חייו של אדם ופוגע בכל רבדי חייו, האישיים, המשפחתיים, הכלכליים והחברתיים וברי כי הפגיעה קשה עוד יותר כאשר הוא נעצר למשך חודשים רבים.

השבת המצב לקדמותו איננה אפשרית במשפט הפלילי. בדומה לכך, גם פיצויו של קורבן העבירה על ידי נאשם שהורשע בדין, איננו פיצוי מלא ואין הוא משיב את המצב לקדמותו. מנגד, אין להתעלם מהחשש שמא חיוב יתר של המדינה בפיצוי נאשם שזוכה עלול לגרום ל"אפקט מצנן", אשר ימנע מהמדינה מלהגיש כתבי אישום, גם מקום שקיימות ראיות לכאורה וקיים סיכוי סביר להרשעה. במקרה כזה תיפגע קשות ההגנה על הערכים החיוניים לתפקודה התקין של החברה, ויפגע קשות האינטרס החשוב של העמדת עבריינים לדין.

30. בשקלול כל השיקולים נקבע, גם לגבי חלופה זו, כי אין די בזיכוי כדי שייפסק פיצוי לנאשם. במכוון, הושארה ההחלטה אם יש מקום לפסוק לנאשם שזוכה פיצויים, לשיקול דעת רחב של בית המשפט.

בהתאם לכך נקבע, כי הביטוי "**נסיבות אחרות המצדיקות זאת**" הוא ביטוי "אמורפי", אשר על בית המשפט למלאו תוכן, לפי לשיקול דעתו. ראו דברי בית המשפט העליון בעניין רייש - ע"פ 7826/96 רייש נ' מדינת ישראל, פ"ד

נא(1) 481, 496 (1997) (08.05.1997), אשר הצביע על ה"עמימות" המכוונת של ביטוי זה: "לא בכדי בחר המחוקק, בעניין הנדון, ביטוי עמום, שאין לו צורה ואין לו מידה, כמו 'נסיבות אחרות'. הביטוי נולד עמום על-מנת שיישאר עמום. הוא נמנה על משפחה של ביטויים עמומים, כמו צדק, מוסר, תקנת הציבור, סבירות, משמעת, קלון ועוד. יש הקוראים להם בשם מושגי שסתום. העמימות של ביטויים אלה היא טעם החיים שלהם. הם אמורים לרחף, בלתי מוגדרים, מעל הכללים. אסור לקצץ את כנפיהם ולכלוא אותם בכלוב של כלל נוקשה. כלל כזה עלול להרוג אותם".

כך גם אמר כבוד השופט חשין בעניין דבש - "... הביטוי 'נסיבות אחרות' המצדיקות זאת' ביטוי עמום הוא - עמום הוא וראוי הוא כי יישאר עמום". עם זאת, בניסיון לשרטט מסגרת כלשהי לשיקולים הרלבנטיים לחלופה השנייה, חילק כבוד השופט חשין את הנסיבות שעל בית המשפט לשקול, לשלושה סוגים: (א) נסיבות שעניינן הליכי המשפט בכללם - התנהגות התביעה והתנהגות הנאשם - האם הנאשם הביא בהתנהגותו, להעלאת חשדות נגדו; לפתיחה בחקירה או להגשת כתב-אישום נגדו; התנהגותו הנאשם במהלך החקירה והמשפט ותורמתה לחקר האמת; (ב) טיב זיכוי של הנאשם - האם זיכוי מוחלט, מן הספק, מהו גדר הספק; (ג) נסיבות אישיות (חיצוניות למשפט) של הנאשם - מהות הפגיעה שנגרמה לנאשם עקב ההליך וחומריתה, האם נפגעה משפחתו; נפגעה בריאותו; נגרם לו נזק כלכלי חמור.

בעניין שלומוב - ע"פ 6137/05 רובשן שלומוב נ' מדינת ישראל (8/1/07), זוכה הנאשם לאחר שהמדינה חזרה בה מכתב אישום בגין רצח שהוגש נגדו וחרף זאת נדחתה בקשתו לפיצוי לפי סעיף 80 לחוק.

ביהמ"ש העליון עמד, שם, על הפגיעה הקשה בנאשם עקב העמדתו לדין ומנגד - על ההכרח שבקיומו של "מכשיר" זה, לשם הגנה על אינטרסים ציבוריים חיוניים וכך אמר בהתייחס לסעיף 80 לחוק: "על פניו [...] נותן הסעיף ביטוי לשני עקרונות יסודיים שלכאורה עומדים בסתירה זה לזה: מחד גיסא - הסעיף מהווה הכרה בכך שהעמדה לדין היא הליך קשה שהשלכותיו יכולות להיות הרסניות לגבי האדם שמדובר בו. העמדה לדין גוררת עימה פגיעה חמורה באדם, בכבודו, שמו ובפרטיותו. יש שהיא פוגעת אף בעיסוקו, קניינו, ממונו וחירותו, זכויות אשר קיבלו משנה תוקף בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. [...] מאידך גיסא - היכולת להעמיד לדין היא מכשיר בסיסי לקיומה של מדינת חוק, ולהשלטתו של מורא החוק על אזרחי המדינה. משום שמדובר ברכיב מובנה של השיטה המשפטית - כל שיטה משפטית, עליו מופקדת התביעה, יש להותיר בידיה מרחב החלטה, באשר לשאלה האם להעמיד את פלוני לדין".

31. סעיף 80 לחוק מתווה, אפוא, "נוסחת איזון" בין האינטרסים והזכויות השונים המצויים במרחב זה של ההליך הפלילי ועל בית המשפט למצוא את האיזון הנכון, בכל מקרה, לפי נסיבותיו. "הקשיים שהם מנת-חלקו של הנתון במעצר טרם זיכוי בדין, נבחנים, בין היתר, אל מול משמעותה הציבורית של ההעמדה לדין והאינטרסים אותם קידמה ההחלטה בדבר הגשת כתב-האישום" - ע"פ 12003/05 הישאם חמודה נ' מדינת ישראל (18.09.2008). ראו גם: עניין רייש הנ"ל וע"פ 700/00 טוויל נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(4) 450, 457 (23.05.2002).

עקרונות הפיצוי ושיעורו

32. כפי שיובהר להלן, מצאתי כי המבקש אינו זכאי לפיצוי, גם לא לפי החלופה השנייה. חרף זאת, אדון, בקצרה, בטענתו לפיצוי בגין נזק לא ממוני.

בעניין זה מפנה ב"כ המבקש אל פסק הדין שניתן בעניין "עשור" - ע"פ 4492/01 עשור נ' מדינת ישראל פ"ד נז(3) 734 (08.05.2003) (להלן: "עניין עשור"), שם נאמר: "אשר לנזקים 'כלליים', כגון פגיעה בשם הטוב או כאב וסבל, אמנם נפסק בעבר כי אלה אינם באים בגדר הפיצוי לפי סעיף 80 (ראו האמור בע"פ 1767/94 יוסף נ' מדינת

ישראל (להלן - פרשת יוסף [3]), בעמ' 519, והאסמכתאות המובאות שם), אך דומה כי בהלכה זו חל כרסום עוד קודם לפרשת דבש [1] (ראו את הערות השופטים טירקל וזמיר בפרשת יוסף הנ"ל [3], בעמ' 527-528). ומשנפסק בפרשת דבש [1] כי כלל נסיבות העניין רלוונטיות לשאלת הפיצוי, ספק אם הלכה זו עודנה תקפה. למצער יש לומר כי הגיונית קשה להצדיק תפיסה המגבילה את הפיצוי בגין מעצר - ששיעורו ממילא מוגבל לגובה התקרה שנקבעה לכך, לפי הוראת סעיף 80(ב) והתקנות שהותקנו מכוחה - דווקא לנזק הכלכלי של אובדן הכנסה, שהוא, לעתים קרובות, הנזק הפחות חמור שנגרם לנאשם עקב מעצרו. ראו בהקשר זה גם את דברי השופט ריבלין בפרשת חמדאן הנ"ל [2], בעמ' 558-559. גם העובדה שנאשם אשר זוכה רשאי, נוסף על הגשת בקשה לפי סעיף 80, לתבוע את מלוא נזקיו בתביעה אזרחית (ראו רע"א 7652/99 מדינת ישראל נ' יוסף [4]), אינה משנה ממסקנה זו".

לטעמי, צודק ב"כ המשיבה בטענתו לפיה, הבנתו של ב"כ המבקש את האמור לעיל, לפיה רשאי נאשם לתבוע, עבור "נזק לא ממוני", כולל עגמת נפש שנגרמה לו עקב המעצר או המאסר, פיצויים נפרדים, מעבר לתקרה שנקבעה בתקנה 8 לתקנות הפיצויים, שגויה היא.

33. תקנה 8 לתקנות קובעת סכום מקסימלי של פיצוי, אותו ניתן לפסוק בגין כל יום מעצר או מאסר, כדלקמן:

- "(א) **סכום הפיצוי המרבי בעד יום מעצר או מאסר הוא החלק ה-25 של השכר החדשי הממוצע במשק ביום מתן החלטת בית המשפט לענין הפיצוי, כפי שקבע שר העבודה והרווחה בהודעה לפי סעיף 198א לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשכ"ח-1968.**
- (ב) **סכום הפיצוי המרבי בעד חלקי יום מעצר או מאסר יחושב כחלק היחסי של הפיצוי המגיע לפי תקנת משנה (א).**"

34. תקנה 8 הגבילה את סכום הפיצוי לחלק ה-25 מהשכר החדשי הממוצע במשק. זה המנגנון שנקבע, לשם קביעת הסכום המרבי (אשר משתנה בהתאם לעלייתו או לירידתו של השכר הממוצע). אולם, אין להסיק מכך שהטענה היחידה שניתן לטעון בנוגע לגובה הפיצוי שיש לפסוק, במקרה כזה או אחר, היא טענה בדבר הפסדי שכר.

כוונת הדברים שנאמרו בעניין "עשור" הייתה להבהיר, כי בגדרו של הסכום המקסימלי ניתן לטעון גם טענות הנוגעות לכלל נסיבות העניין ובכלל זה - גם עוגמת נפש שנגרמה למבקש. העובדה שלא הייתה בדברים הנ"ל כל כוונה להתיר פסיקת פיצוי מעבר לתקרה של החלק ה-25 מהשכר הממוצע, ברורה לחלוטין מהאמירה, שם, לפיה שיעור הפיצוי בגין מעצר "ממילא מוגבל לגובה התקרה שנקבעה לכך, לפי הוראת סעיף 80(ב) והתקנות שהותקנו מכוחה".

35. עניין זה הובהר, במפורש, בפסק הדין שניתן בעניין עבד אלקאדר הנ"ל - ע"פ 5695/14 סאלם עבד אלקאדר נ' מדינת ישראל (2.9.2015) (להלן: "עניין עבד אלקאדר") שם נאמר, כי ההסדר שבסעיף 80 לחוק מצוי מחוץ לדיני הנזיקין וכי המחוקק הגביל את ראשי הנזק לשניים - השבת הוצאות שהוציא הנאשם עבור הגנתו, ופיצוי על תקופת מעצר או מאסר. הודגש, כי במסגרת התקנות הוגבלו סכומי הפיצוי וכי בית המשפט אינו מחויב לפסוק את מלוא הסכומים ובידו שיקול דעת לפסוק סכום "שייראה לבית המשפט". וכך נאמר: "נאשם שזוּכָּה בדן אינו זכאי אפוא לפיצוי בשל נזקים נוספים, כגון נזק בלתי ממוני בגין סבל נפשי ותחושות תסכול ובושה שנגרמו לו בעת ועקב היותו נתון מאחורי סורג ובריה על לא עוול בכפו. שנית, גובה הפיצוי כפוף לתקרה הקבועה בתקנות הפיצויים". לעניין חוסר הזהות בין

העילה הנזיקית לעילה לפי סעיף 80 לחוק והגבלת הפיצוי על פיה ראו גם ע"פ 277/78 מדינת ישראל נ' טוביהו (29.01.1979) ; ע"פ 586/78 סולמי נ' מדינת ישראל (13.02.1979)

בעניין דבש נקבע, כי: "למרות כל אלה לא נתקשה להבחין כי ראשי-הנזק שהוראת סעיף 80 אינה מכירה בהם במפורש - קִאֵלָה של כאב וסבל - נחבאים בתוככי הפיצוי הכללי הניתן בגדרן של 'נסיבות אחרות המצדיקות' תשלום שיפוי ופיצוי".

עתירתו של המבקש לפסיקת סכומים החורגים מהתקנות דינה דחייה על הסף.

ומן הכלל אל ענייננו אנו -

36. בסופו של יום ולאחר ששקלתי את העובדות הספציפיות של העניין שבפניי ואת טיעוני הצדדים, מצאתי כי לא הוכחו נסיבות מיוחדות המצדיקות מתן פיצוי למבקש ואלה נימוקיי;

37. המבקש דנן זוכה מהעבירה העיקרית בה הואשם ויש בסיס מוצק לטענת בא כוחו לפיה אילו הוא היה מואשם רק בעבירת התקיפה (בה הורשע) היה עניינו נדון בבית משפט השלום והוא לא היה נעצר עד תום ההליכים.

אולם, כפי שכבר ציינתי בסעיף 28 לעיל, לא מצאתי פגם בהתנהלות המאשימה, לא בהגשת כתב האישום ואף לא בניהול המשפט. המבקש עצמו לא תרם לבירור האמת והציג גרסאות כבושות וכוזבות וחלק ניכר מהימשכות ההליך נעוץ בהתנהלותו שלו. עוד יש לציין, כי בסופו של דבר הוא זוכה מחמת הספק, על אף שגרסתו נדחתה על ידי.

38. המבקש המציא תצהיר לתמיכה בבקשתו לפיצוי, בו טען כי בית קפה שהוא ניהל נסגר ולא ניתן היה להקימו מחדש וכי נגרמו לו הפסדי שכר, אך הוא לא צירף כל ראיה בעניין זה, אף לא קבלות על הוצאות שהוציא או על שכר הטרחה ששילם לעורך דינו, כך שטענותיו העובדתיות, בדבר הפסדים כלכליים ממשיים, נטענו על דרך הסתם ולא ניתן לקבלן.

המבקש מפרט בתצהירו את הסבל שעבר במעצר ובמאסר ואת הפגיעה הנפשית שנגרמה לו בגין כך. אמנם, הוא לא צירף לבקשה חוות דעת של מומחה, אך גם ללא צירוף חוות דעת דומה שלא יכול להיות ספק בדבר נזקים נפשיים ועוגמת נפש, הנגרמים לאדם עקב הגשת כתב אישום נגדו וכליאתו למשך חודשים.

אולם, כאמור, על פי הדין הקיים, אין בכך בלבד, כדי להקים זכות לפיצוי לפי סעיף 80 לחוק, אלא יש לבחון את העילה השנייה לפיצויים, על פי השיקולים שהותוו לעיל ובמקרה דנן לא הוכיח המבקש שעניינו עומד בתנאים הנדרשים (כפי שפורטו לעיל) על מנת שיהיה זכאי לפיצוי.

39. גם העובדה שהמבקש הגיש את הבקשה כשלוש שנים וחצי לאחר סיום הדיון, פועלת לרעתו ומחלישה עד מאד את הבסיס לבקשתו. במקרה שנדון בע"פ 2255/15 תאופיק אגבריה נ' מדינת ישראל (22.3.2016) (להלן: "עניין אגבריה") הוגשה בקשה לפיצוי לפי סעיף 80 לחוק, כשנתיים לאחר סיום הדיון. אמנם שם (בשונה מענייננו) הוצעה, במעמד סיום הדיון בתיק הפלילי, כי לא תוגש בקשה לפיצויים, אולם מהדברים שנאמרו בעניין אגבריה עולה, כי לולא נדחתה בקשת הפיצויים לגופה, היה בית המשפט העליון מוצא כי ראוי היה לדחותה על הסף, זאת - בשל השיהיו הניכר בהגשתה.

וכך נאמר שם, לעניין המועד להגשת בהקשה: "... תקנה 2 רישא מורה במפורש כי הבקשה תוגש 'עם תום הדיון בענין המעצר, האישום או המאסר של המבקש', היינו - יש להגיש את הבקשה באופן מיד, עם תום הדיון בעניינו של המבקש, או למצער בסמוך לכך [...] אשר על כן, בין אם משום שכבר הוצהר במעמד ביטול כתב האישום כי המערערים לא יבקשו פיצוי מהמדינה, ובין אם משום שהבקשה מושא הערעור הוגשה בשיהוי ניכר - היה מקום לדחות על הסף את בקשתם המאוחרת של המערערים לפיצוי ולהחזר הוצאות הגנה לפי סעיף 80...".

40. סופו של דבר - לאור כל האמור לעיל, מאחר שאין די בזיכוי כדי שייפסק פיצוי לנאשם, לאור התנהלות המאשימה והמבקש ולאור כך שהמבקש לא הוכיח נסיבות אישיות חמורות אשר מצדיקות פיצוי וכן נוכח השיהוי הניכר בהגשת הבקשה, אשר לא ניתן לו כל הסבר, אני דוחה את הבקשה.

המזכירות תמציא החלטה זו לצדדים.

ניתנה היום, כ' אלול תשע"ז, 11 ספטמבר 2017, בהעדר הצדדים.